

"Tôi không muốn nói bất cứ điều gì "đang chờ" tại Tổng thống Bush bởi vì tôi tin rằng ông ấy tiến hành cuộc chiến với những ý định tốt... Làm sao Mĩ có thể thay đổi được Iraq - một xã hội 4000 năm tuổi và kiên cố?". Đó là một phần trong những định chế của Bộ trưởng Cựu n, cựu Thủ tướng Singapore Lý Quang Diêu trong cuộc trao đổi với phóng viên từ UPI (Mĩ).

Bộ trưởng Cựu n, cựu Thủ tướng Cựu a Singapore

Lý Quang Diêu. nh: dl.nlb.gov.sg

Tổng thống Bush và cuộc chiến ở Trung Đông

* Ông nhìn nhận thế nào về Iraq?

- Tôi không muốn nói bất cứ điều gì "đang chờ" tại Tổng thống Bush bởi vì tôi tin rằng ông ấy tiến hành cuộc chiến với những ý định tốt. Ông ấy đặt niềm tin vào Dick Cheney [Phó Tổng thống Mĩ]. Và tôi cũng tin Dick Cheney là người có kinh nghiệm. Ông ấy từng quản lý việc kinh doanh dầu mỏ, từng làm Bộ trưởng Quốc phòng trong thời kỳ diễn ra cuộc chiến vùng Vịnh đầu tiên (1990-1991). Nhưng tôi không biết điều gì đã xảy ra đối với Dick Cheney. Ông ấy cho phép mình tin rằng với Richard Perle và nhóm tân báo thủ Mĩ, Mĩ có thể thay đổi cuộc chiến Iraq. Làm sao Mĩ có thể thay đổi được Iraq - một xã hội 4000 năm tuổi và kiên cố? Mĩ người biết rằng nước Anh đã vấp phải những khó khăn thế nào trong và sau chiến tranh giặc thù. Họ từng không nên có chỗ trong những đánh giá đưa chính trị.

Ông George W. Bush, dù có lỗi gì đi chăng nữa, cũng đã không thể biện minh gì mà ông ấy đã bắt đầu, nếu không thì họ đã làm nên nhiều.

* Thế còn với vị tổng thống mới thì sao?

- Trong tất cả những người - những người sẽ thay thế vị này, tôi thích John McCain. Ông ấy sẽ nhìn nhận vị này một cách thận trọng. Tôi biết sẽ gây ra những hậu quả nghiêm

trung. Nếu như Afghanistan là một đất nước có thể tốt đẹp, đó không phải là cái mà. Chắc ai hiểu được khó khăn của vấn đề. Nhưng nếu như Mỹ rời Iraq trong tình hình hiện nay, Mỹ sẽ gặp phải vấn đề thặng dư chỉ còn lại trên phạm vi khu vực Trung Đông. Nhưng người đồng Shiites sẽ cùng nhau tiếp hợp lại. Nhưng người Iraq dòng Shia sẽ phải chuyển vào Iran và nhưng người Iran sẽ nắm quyền tại vùng Vịnh các khu vực quan trọng này.

Truyền thông và "vòng quay" của các chính khách

* Ông đánh giá thế nào về những tham vọng hạt nhân của Iran?

- Bây giờ tham vọng đó là không thể ngăn chặn. Iran cũng là một nền văn minh cổ xưa, sánh vai với nền văn minh Trung Hoa. Và tôi nghĩ rằng các giáo sĩ Hồi giáo và những người khác đang mưu tìm lợi ích tại khu vực này.

* Về lý do Mỹ có nên đi thi với Iran hay không, như khi Henry Kissinger tại Trung Quốc hay không?

- (Cố ý) Nhưng bạn chắc có một Kissinger hay một Brzezinski [Cố vấn An ninh Quốc gia dưới thời của Tổng thống Mỹ Jimmy Carter] làm như vậy một lần nữa. Đây là thế hệ những người đã chính trị gia kể từ?

* Thế thì các nền dân chủ là không nên sinh ra các chính khách vĩ đại nữa. Tại sao vậy?

- Giờ đây nước Mỹ đang ở trong sự thoái trào của truyền thông để chúng chuyển sự chú ý của một nhóm những ông trùm truyền thông - những người muốn thay đổi liên tục vì lợi ích của họ. Tôi không biết giai đoạn này sẽ kéo dài bao lâu.

* Những quy định của truyền thông để chúng đã khiến các chính khách là khó có thể xuất hiện và tồn tại trong một kho tàng tri thức gian dài?

- Tôi không chắc. Nó phải chuyển vào bên cạnh của cuộc khủng hoảng mà chúng ta phải đối mặt. Khi một cuộc khủng hoảng có ý nghĩa sinh tử bắt đầu, những người dân dốt quan điểm nhìn nhận rằng đây không phải lúc để lên mặt dốt, mà là lúc để sát cánh với một người nào đó thực sự hiểu được chính của vấn đề. Nếu không có điều này, truyền thông sẽ đặt một nhà lãnh đạo lên bục cao, sau đó tống công vào chỗ đứng này cho tới khi nhà lãnh đạo đó thất bại. Đó là một phần trong chu trình của sự thay đổi liên tục. Hãy quan sát ông Sarkozy ở Pháp. Hôm nay ông này lên tận mây xanh và giờ đây, họ lại đang nỗ lực đánh ông này bằng mọi giá.

* Nhưng chính phủ ông Sarkozy cũng đã tham gia vào cái mà ông gọi là chu trình này?

- Đúng thế. Nhưng đó cũng chính là sự ép buộc trong cuộc tranh cãi truyền thông để chúng và những ham muốn khủng khiếp của lợi ích và lợi ích của họ thu được từ quá trình này. Đó là cái mà chúng ta thấy trong truyền hình thu được qua những người xem hoặc qua những cú click trên màn hình. Không bao giờ bên tâm trí họ quên. Ai giành được quá trình này, người đó thắng.

* Chúng ta có một thế hệ hoàn toàn mới, họ không đọc báo giấy mà tìm kiếm thông tin trên mạng internet. Điều này trung bình của những người đọc báo giấy là 55.

- (Cố ý) Thế thì tôi cũng có thể nói về điều này.

Mối quan hệ chính của ông Lý Quang Diệu trong 10 năm tới

* Là một người tôi phụng sự ông là vào tháng 5/2001, khi này tôi có hỏi ông rằng ông quan tâm nhất trong 10 năm tới là gì. Ông trả lời đó là "quả bom Hồi giáo và hãy nhìn những gì tôi nói, nó sẽ không đáng sợ". Bốn tháng sau, chúng ta chứng kiến sự kiện ngày 11/9. Điều mà hai ông nói là "sự thách thức Trung Quốc và Ấn Độ đối với tình hình toàn cầu". Trong 10 năm tới đó vẫn là những mối quan hệ của ông chứ?

- Không hoàn toàn như vậy. Quả bom Hồi giáo đã lan rộng (ở Iran). Tôi không chắc là bây giờ nó sẽ diễn ra trong thế nào. Người Mỹ, châu Âu và thậm chí cả Nga cũng phải quyết định xem có nên để Iran phát triển hạt nhân hay không. Người Nga đang chơi một trò chơi, họ thấy họ là những người tốt bụng đối với Iran, cung cấp nhiên liệu hạt nhân và làm như thể Mỹ đang gây ra

Tất cả những người tôi. Những người tôi là người Nga ngày nay, tôi sợ rất lo lắng vì vì Iran chế tạo bom vì Nga sợ phải chịu nhiều nguy cơ hơn Mỹ. Nguy cơ mà Israel gây ra là một chiến tranh khác. Nga chịu rủi ro vì dù là Chechnya hay các quốc gia Hồi giáo Trung Á thì ng là các người Cộng hòa thuộc Liên Xô, không quốc gia nào thân thiện với Matxcova.

Lần tôi đi có một vài người Matxcova, đó có thể là một kẻ đánh bom tự sát không có chiến tranh nhét trong áo hay dây lưng mà sợ mang theo một cái gì đó làm họ nhiều. Tất nhiên là một thời điểm nào đó trong tương lai, vì nói với Iran rằng "Điêu này đã đi quá xa và không thể tiếp tục được nữa" chắc chắn sẽ có lợi cho người Nga. Có thể họ cũng không biết làm thế nào để ngăn Iran lại, trong bối cảnh Nga mới chào đón một thời gian phát triển hết nhân nguy hiểm. Chắc chắn người và đến khi Iran chế tạo được bom (nguyên tử), Trung Đông sẽ phát triển hết nhân.

* Điêu gì làm dậy lên vấn đề Mỹ hoặc Israel đánh bom các cơ sở hạt nhân của Iran?

- (Im lặng một lúc lâu)... Tôi không có ý kiến gì với vấn đề này.

* Israel nói rằng họ đang đòi một vài cuộc khủng hoảng hoặc liên quan đến sự tồn tại?

- Không nghi ngờ gì, họ đúng là đang gặp nguy cơ đó.

■ Iraq với là một sai lầm

* Khi tôi đến những quốc gia Hồi giáo ôn hòa như Bồ Đào Nha, Trung Đông và Nam Á, tôi có hỏi các nguyên nhân của những người Hồi giáo tính có bao nhiêu phần trăm Hồi giáo cực đoan, hoặc những người có khả năng trở thành những kẻ thánh chiến. Tương tự, tôi cũng hỏi họ có bao nhiêu người theo trào lưu chính thống công khai hoặc bí mật trong họ thánh chiến. Câu trả lời thông thường là 1 và 10%. Những quốc gia như Pakistan, điều đó có nghĩa là có 1,6 triệu phần trăm cực đoan và 16 triệu người bình thường. Trên phạm vi toàn cầu, tính ra khoảng 14 triệu phần trăm cực đoan và 140 triệu người bình thường.

- Đúng thế, nhưng tôi không thấy họ chiến đấu và điều đó có nghĩa là tôi có thể chấp nhận họ trong các đoàn của họ. Họ gây ra nỗi sợ hãi và sợ bệnh, nhưng họ không có công nghệ và tài chính để chiến đấu và áp đảo một chính quyền.

*** *** Về ý ông đánh giá thế nào về mối đe dọa toàn cầu từ sự kiện 11/9?** Chúng ta đang làm đúng và đang làm sai những gì?

- Ngay cả khi chúng ta không thể thắng, thì chúng ta cũng không được phép thất bại hoặc một điều kiện nào. Chúng ta không được để chúng tin rằng chiến lược của chúng đang chiến thắng, và rằng thêm nhiều kẻ đánh bom tự sát và vũ khí hủy diệt hàng loạt sẽ thúc đẩy sự nghiệp của chúng và chúng càng nghĩ là có cơ hội để chiến thắng..

■ * Nhưng về ý có nghĩa là chúng ta đang làm đúng?

- Không. Iraq là một sai lầm. Tôi đã từng đề cập đến vấn đề này trước một ông Paul Wolfowitz - một trong số những kiến trúc sư của cuộc xâm lược, tôi hỏi ông IISS 2 tháng sau khi Saddam Hussein bắt đầu. Lúc này có người hỏi tôi điều gì sẽ tiếp tục diễn ra ở Iraq.

Tháng 10/2002, tôi ở Washington và tin chắc là một cuộc xâm lược sẽ diễn ra. Trên đường về nhà, tôi dừng chân ở London và yêu cầu Tony Blair nói rõ cho tôi biết. Sau 45 phút, tôi nói rằng: "Tôi đang ý với nhân dân rằng với khả năng quân sự của mình, Mỹ và Anh sẽ đánh bại Iraq dễ dàng nhưng sau đó, các ông sẽ làm gì?". Blair trả lời: "Điều đó phụ thuộc vào Mỹ". Tôi lại nói với Blair: "Nếu như ông là người đứng đầu, ông sẽ làm gì?". Lúc đó, cựu chính trị của ông quay lưng vào và nói: "Chúng tôi sẽ bắt nhiệm vụ một vài tháng thân phận người Tây có khả năng nhất, sau đó nhanh chóng rút lui".

Tôi nhớ lại những điều đã diễn ra ở Hội nghị IISS và điều này gợi nhớ tôi những gì mà người Anh đã trải qua ở Iraq trong thời kỳ đầu của những năm 1920. Paul Wolfowitz đang đẩy ý phụ nhân. Vì vậy, để xoa dịu ông này, tôi nói: "Tất nhiên là người Anh không có nhu cầu nguỵ nặc như Mỹ".

M đã t o ra m t kho ng tr ng không th qu n lý đ c

*** Wolfowitz có h i đ i u g i v ông không?**

- Có, ông y đ n văn phòng c a tôi và yêu c u Singapore g i nh ng các hu n luy n viên c nh sát t i Iraq. Tôi bi t ông Paul t ngày ông y là đ i s B Ngo i giao. Tôi nói: "Paul, ông có bi t Singapore, mu n đào t o m t c nh sát ph i m t bao lâu không? Ch b ng ti ng Anh thôi cũng m t hai năm r i. V y mà ông mu n tôi d y nh ng ng i Iraq tr thành c nh sát trong vòng 3 tháng b ng ti ng Anh?".

Ông y tr l i r ng, không, chúng tôi s cung c p các thông d ch viên. Ông y nói là tình hình r t kh n c p và r t nhi u các qu c gia đang giúp M . Tôi đ ng ý nh ng chúng tôi s th c hi n vi c đó ở Amman, Jordan ch không ph i là Baghdad, n i mà ch c ch n chúng tôi s tr thành m c tiêu cho các cu c đánh bom li u ch t. Khi ông y nói v i tôi r ng h đã gi i tán l c ng c nh sát c a Saddam, tôi r t lo ng. B i vì khi Nh t đ b xu ng đây trong th chi n th hai, 20.000 quân Nh t đã b t 90.000 quân Anh, quân n, và quân Úc. H giam c m nh ng ng i b b t nh ng l i đ c nh sát đ a ph ng ph trách, duy trì t t c các v trí khác trong chính quy n Anh - t qu n lý quy n l c cho t i ban khí đ t - ch khác là thay ng i Nh t vào v trí c a ng i Anh. Và 20.000 quân đ i Nh t chuy n t i Java.

Nh ng Iraq, M đã gi i tán m i th và c đ i u hành m i th mà không c n c u quan ch c nào c a đ ng Baath - nh ng ng i ph trách chính quy n dân s . M đã t o ra m t kho ng tr ng không th qu n lý đ c.

*** Vì sao ông l i nghĩ chuy n đó nh v y?**

- T ngày đ u tiên, ý t ng tái thi t Iraq mà không có ngành dân chính cũng nh không tri u h i l i quân đ i c a Saddam tr l i, cho th y s thi u hi u bi t r t nguy hi m v các đ i u ki n b n đ a cũng nh các nhân t c b n v đ i s ng kinh t chính tr Iraq. Th i c đ i, nh ng ng i xâm l c và chinh ph c Trung Hoa trên l ng ng a đã ph i xu ng ng a và t mình th c hi n nh ng công vi c cai tr khó khăn.

Iraq không liên quan g i đ n al-Qaida

*** Li u Iraq có liên quan g i t i al-Qaida không?**

- T t nhiên là không, đ i u này càng tr nên rõ ràng trong nh ng phiên th m v n hàng ngày ở trong tù c a Saddam v i viên th m v n nói ti ng A-r p c a FBI nhi u th ng tr c khi b hành hình. Nh ng các nhà ch c trách M tin r ng Saddam đã bí m t ng h vũ khí, th m chí c vũ khí h y di t hàng lo t và hu n luy n al-Qaida. Vì v y, m nh l nh c p thi t là ph i lo i tr Saddam.

* L i nói đ n v n đ Pakistan, h u h t nh ng tên kh ng b ở Anh và g n đây nh t là Đ c và Th Nh K , quay tr l i các tr i đào t o và các tr ng H i giáo nh ng khu v c b l c n m ở khu v c gi a đ ng biên gi i Pakistan-Afghanistan.

- Chúng tôi th m chí còn có m t dòng kh ng b Pakistan ở chính Singapore đây.

* V y theo quan đ i m c a ông nên làm g i đ gi i quy t m i quan h ph c t p v nh ng tên kh ng b Pakistan?

- (C i m t h i lâu). Chúng ta nên h c cách chung s ng v i nó trong m t th i gian dài. Tôi s r ng tình hình Pakistan có th t i t h n. V y l a ch n là g i đây? T ng th ng Musharraf là v t ng duy nh t mà tôi bi t có cách ti p c n v n đ hoàn toàn không thiên v tôn giáo..

Nh ng ông y l i ph i gi i quy t m t bên là nh ng ng i H i giáo c c đoan c m thông v i Taliban và al-Qaida và m t bên là nh ng đ n v ôn hòa theo quan đ i m ph ng Tây. Chúng ta

quên rằng ngay sau sự kiện 11/9, ông đã bắt Tổng thống Bush đặt vào một số lựa chọn khác nhau: hoặc ông đã phải bắt việc của ông họ chế độ Taliban ở Afghanistan, hoặc ông đã phải đặt một vị nhân vật của Pakistan tan rã. Có một cuộc nghiên cứu thú vị của các quan liên ngành tình báo Pakistan rằng 20% số quan trọng quân đội Pakistan là những người theo trào lưu chính thống.

Tôi rất ngạc nhiên với NATO

* Ông cảm thấy rằng bây giờ nhân vật của Mỹ có thể làm gì ở Pakistan?

- Nếu có thì Mỹ cũng không làm được gì nhiều để tác động đến các diễn biến ở Pakistan mà không làm cho tình hình tồi tệ hơn. Bất cứ sự can thiệp nào của Mỹ vào Pakistan đều có thể khiến 4 tỉnh Pakistan trở thành 4 quốc gia thất bại. Và khi đó, điều gì sẽ xảy ra với các kho vũ khí hạt nhân của Pakistan? Đó là vấn đề nhức nhối khi nghĩ về.

* Những Afghanistan không thể bình yên như Taliban và al-Qaida không ra khỏi FATA (Các khu vực biên giới do chính quyền liên bang quản lý - Federally Administered Tribal Areas), mà đó chúng ta đã chọn giữ gìn sự thống nhất của NATO ở Afghanistan?

- Tôi rất ngạc nhiên với NATO, một vài thành viên của tổ chức này rất hay quên. Họ dường như không thể đặt kế hoạch tương lai cho những kinh nghiệm quá khứ. Họ tin rằng người Nga sẽ im lặng mãi? Họ tin rằng châu Âu hòa bình và có thể duy trì hòa bình vĩnh viễn? Đây là thói quen của toàn cầu hóa. Vì vậy, khi các thành viên của NATO luôn tránh những hậu quả khi Mỹ tiến gần đến họ trong hai cuộc thập niên, tôi hoàn toàn không thể hiểu được.

Tôi nghĩ rằng NATO cần phải lưu tâm đến tâm trạng của châu Âu, và đó chính sách xoa dịu và sự thay đổi từ Bush cha cho tới Madeleine Albright để thể hiện vai trò không thể thiếu của mình, và sau đó, tất nhiên là nhóm tân báo thuyết phục người châu Âu rằng đó là màn trình diễn của nhân vật của Mỹ chứ không còn là của họ nữa. Giờ đây những nhân vật của Mỹ vẫn đi theo thói quen và cách xây dựng liên minh của Bush cha, chứ không có lẽ châu Âu đã hiểu rằng người Mỹ gặp vấn đề gì thì người tiếp theo sẽ là châu Âu.

* Thế nên ông cho rằng tương lai của NATO ở Afghanistan đang bị đe dọa?

- Không nghi ngờ gì với điều đó. Những Mỹ cũng cần nhận ra rằng Afghanistan không thể trở thành một nền dân chủ thành công. Mỹ đã quá nỗ lực. Hãy để cho các vị tướng lĩnh chỉ tranh quyền đất đai và Mỹ đóng góp xây dựng một nhà nước mới. Người Anh đã thất bại và đã thất bại. Cần thấy rõ ràng là nếu Mỹ tái xâm lược và đưa ra một thiên đường an toàn cho Taliban, họ sẽ bắt đầu sụp đổ.

Nếu NATO sụp đổ, Nga và Trung Quốc sẽ có lợi

* Nếu NATO sụp đổ theo chân chỉ dẫn đúng thất bại ở Afghanistan, liệu ở Singapore, đó có phải là mối bận tâm lo ngại lớn nhất của ông không?

- Không phải ngay lập tức những toàn bộ sự cân bằng quyền lực sẽ bị phá vỡ, xáo trộn.

* Điều đó có lợi cho ai?

- Nga và Trung Quốc. Họ sẽ chọn phe để một vị một phe những Tây đã suy yếu nhiều trong cuộc cạnh tranh toàn cầu và đang tiếp diễn. Tôi cũng thấy có sự nguy hiểm nếu như nhân vật của Mỹ đánh mất vị trí trung tâm sau thất bại những chuyên này, vì châu Âu sẽ không giúp được gì, Nhật Bản thì đứng ngoài cuộc còn các nhân vật khác chỉ phớt lờ những hình thức. Vì vậy tôi mong Mỹ không bị cuốn đi.

(còn nữa)